

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ НІМЕЦЬКОЇ НОМЕНКЛАТУРИ ССАВЦІВ

Німецька номенклатура ссавців є однією з численних національних номенклатур, що існують поряд із інтернаціональною латинською номенклатурою. Ця номенклатура спирається на зоологічну класифікацію, представлену Карлом Лінеєм ще у 1735 році у книзі *Systema Naturae* [2; с. 3].

Карл Лінней застосував дуже вдалу систему подвійних латинських назв живих організмів – бінарну номенклатуру, яка дозволила впорядкувати опис нових видів. Подібні за будовою види Карл Лінней відніс до одного роду. Подібні роди Лінней згрупував у ряди (порядки), ряди — в класи, а останні — в царства тварин і рослин. [1]

Зоологічна номенклатура, як і будь-яка інша номенклатура, є ядром терміносистеми і результатом складної взаємодії наукової та наївної картин світу певного народу. Особливістю організації німецької номенклатури ссавців є наявність розгалуженої й впорядкованої латинської номенклатури, найбільш уживаної в науковій літературі. Латинські номени вважають міжнародною номенклатурою, яка сприяє взаєморозумінню різних національних наукових спільнот теріологів, співіснуючи з національною термінологією. Національна німецька номенклатура протиставлена народним назвам, які зазвичай обирають базовий рівень категоризації, тобто акцентують увагу не на конкретних видових найменуваннях, а здебільшого на назвах класу, ряду, родини. Зоологічна номенклатура є ієрархічною системою, тому найвищим рівнем категорії є царина «Тварини». Клас «Ссавці», зокрема, поділяють на ряди, родини й роди. Найнижчим рівнем є вид, найменування якого співвідноситься з конкретним зоровим образом. Прикладом може бути місце видового зооніма *Eurasisches Eichhörnchen* зоологічній класифікації. Царина (Reich) *Tiere*, Тип (Ableitung) *Chordatiere*, Клас (Klasse) *Säugetiere*, Ряд (Ordnung) *Nagetiere*, Родина (Familie) *Hörnchen*, Рід (Gattung) *Eichhörnchen*, Вид (Art) *Eurasisches Eichhörnchen*.

За номінативним статусом німецькі номенклатурні назви тварин представлені непохідними одиницями, композитами та складеними найменуваннями. Композити та складені найменування складають основний масив досліджуваного матеріалу.

Непохідні назви не є мотивованими на рівні синхронії та похідними від будь-якого іншого слова. Гіперонімічні назви, наприклад, можуть бути непохідними і їхня мотивація встановлюється за етимологічним словником. Наприклад, назва родини *Igel* походить від слова «змія» (гр. *échis* «змія»), маючи на увазі «поглинач змій», оскільки їжак, крім жаб і мишей, їсть також і змій [4; с. 723].

Німецькі композитні назви ссавців складаються з двох чи кількох твірних основ чи коренів і переважно є двокомпонентними й трикомпонентними (*Hausspitzmaus*, *Fischotter*, *Baumrarder*, *Braunbrustige*). Однак у зоологічній номенклатурі німецької мови наявні також композити, які складаються з чотирьох компонентів: *BreitflügelFledermaus*, *ZweifarbFledermaus*. Композитні назви ссавців здебільшого не мають з'єднувальних морфем (*Rothirsch*, *Waschbär*) і можуть з'єднуватись за допомогою дефіса (*Eismeer-Ringelrobbe*, *Bechstein-Fledermaus*). Лише деякі композити мають з'єднувальні морфеми *-n-* та *-s-* (*MückenFledermaus*, *Schweinswal*).

Складені зооніми являють собою синтаксичні конструкції, у яких на підставі підрядного зв'язку поєднуються два чи більше повнозначних слова [3; с. 667]: *Gemeiner Delphin*, *Kanadischer Biber*. У складі сполук можуть бути наявними композити: *Östliche Hausmaus*, *Große Hufeisennase*.

Особливістю німецької номенклатури ссавців є також наявність синонімічних рядів. Наприклад, ласка мала (*Mustelanivalis*) має щонайменше 4 зафіксовані німецькомовні синонімічні назви: *Mauswiesel*, *Kleinwiesel*, *Hermännchen*, *Zwergwiesel*. Заєць сірий (*Lepuseuropaeus*), позначається щонайменше трьома лексемами: *Feldhase*, *Mümmeler*, *Langohr*.

Німецька номенклатура ссавців відображає процеси концептуалізації та категоризації в теріологічному світобаченні.

Список використаної літератури:

1. Карл Лінней. Король систематики [Електронний ресурс] // Україна молода. – 2007. – Режим доступу: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/930/203/33849>.
2. Рибалка Н.С., Рибалка Л.В. Особливості побудови англійської номенклатури ссавців. Сучасна наука в мережі Internet: Збірка матеріалів дев'ятої Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (25-27 лютого 2013 р.), Частина 3-я, – Київ: ТОВ «ТК Меганом», 2013. – 88 с.
3. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія / О.О. Селіванова. – П.: Довкілля, 2011. – 844 с.
4. Pfeifer W. Etymologisches Wörterbuchdes Deutschen / Wolfgang Pfeifer. – Berlin: Deutscher Taschenbuch, 2000. – 1665 с.

Науковий керівник: старший викладач кафедри німецької філології,
к. філол. н., старший викладач Стройкова С. А.

В. О. Кузьменко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕРВИННИХ ТА ВТОРИННИХ ВИГУКІВ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Вигуки – це особливі звуки, слова та фрази, що використовуються в мовленні для вираження як позитивних емоцій, почуттів: радості, захоплення, так і негативних: обурення, наказу, злості, тощо. Вони є засобом передачі ставлення до навколишнього світу.

Традиційно вигуки в німецькій лінгвістиці застосовують як загальний термін для сентиментальних слів (*ach!*, *pfui!*), ономатопетики (*peng!*, *plumps!*), вигуків блоків (*hüh!*, *hot!*), а також вторинних вигуків (*Donnerwetter!*, *O Mann!*). За лексичним критерієм вигуки розподілено на первинні і вторинні. Первинні вигуки походять від емоційних викриків людини, звуків що видають тварини, звуків природи. Вони є найбільш примітивними, оскільки повністю зберегли характер природних звуків[7, с. 308].

Вигуки, які походять від іменників, дієслів, прикметників, прислівників відносять до вторинних, оскільки вони, на відміну від первинних мають лексичне походження [7, с. 309].

Більшість вигуків німецької мови характеризується короткою, сконденсованою структурою і є первинними. Вони походять від емоційних викриків людини і мають низку специфічних ознак, до яких належать:

- 1) морфологічна аморфність і відсутність словозміни;
- 2) головна роль інтонації;
- 3) аномальність фонетичних властивостей.

За своєю формою однослівні вигуки поділяються на прості й складені. До простих ми відносимо первинні вигуки, які не утворені за допомогою редуплікації або шляхом складання основ первинних вигуків, а також ті, які мають спрощену структуру.

До простих первинних вигуків належать: *ach!*, *ah!*, *äh!*, *aha!*, *ähm!*, *au!*, *brr!*, *eh!*, *ei!*, *ha!*, *hach!*, *he!*, *hm!*, *na!*, *o!*, *oh!*, *pfui!*, *pst!*, *tja!* та ін. Однослівні вигуки, що мають форму "голосний + приголосний" – це емоційні вигуки, які походять від емоційних викриків. Їм притаманні семантично дифузні функції, і вони застосовуються в текстах для образної передачі різних психічних станів.

Вигук *ach!* є найбільш уживаним в мовленні і передає різні емоційні стани: радість, біль, печаль, скаргу, тугу, презирство, розчарування, здивування [1, с. 150].

Нижче наведений приклад відображає емоцію печалі, через неготовність героя виконати свою роботу.

(1) "*Ach! Ich bin kaum aufgewacht...Ich bitte um Verzeihung... ich bin noch ganz zerrauft...*" [2, с. 29].

Наступний приклад передає емоцію радості, яку підкреслює прислівник "*glücklich*".